

Suveööde magus lõhnaja

KAJA KURG

Ühel hommikul vaatasin, et – oh-hoo! – floksid on öitsema hakanud. Varavõitu küll, alles juuni keskpaik... Selgus, et tegelikult olid end osavalt floksipeenraste sokutanud hoopis lillade magusalt lõhnavate öitega ööliilled. Nad on ju peaaegu samasugused kui floksid – nii õied kui ka lehed.

Olen märganud, et öölillele meeldib aias nii-öelda ringi jalutada. Kas ta nüüd läheb sealt flokside keskelt ära? Ei tahaks lasta, nii tore, kui floksipeenar juba juunis öitsema hakkab.

Vastab

JAAN METTIK

Harilik ööliil (*Hesperis matronalis*) on juba vanaemade ajast teada-tuntud taimeke. Ajalooliselt on tegu meile dekoratiivtaimena sisse toodud liigiga, kes end Eestis üpris koduselt tunneb ning aedades, teeveertes ning prahipaikades päris ise hakkama saab. Kord on peetud teda armsaks peenralilleks, kord tüütuks umbrohuks, mis end ikka ja jälle keset lillepeenart puhevile ajab.

Ööliil on lühiealine püsik või kaheaastane taim. Ühel aastal kasvatab ööliil lehekodariku, teisel aastal öitseb ning viljub. Kui kasvukoht on väga hea, jätkub teda ehk ülejäämisekski aastaks. Enamasti taim pärast öitsemist sureb, kül-

vates enne mulda palju tillukesti seemneid.

See on ka põhjus, miks ööliil aias rändama kipub. Öitsenud ja viljunud taimed surevad ning hoolas aednik rohib vastsetl seemnetest tärgranud järgmise põlvkonna umbrohu pähe välja. Lootus öitsemisealiseks saada on vaid nendel taimedel, kes on aedniku terava silma eest floksipuhmikusse, pojengipõõsasse või heki alla varju pugunud.

Kui tahate, et teie aias kasvaksid ööliilled just seal, kuhu nad soovitud ja oodatud on, jätke meelde, milline näeb ta välja lapsepõlves – siis, kui on ilma öiteta. Peenraid rohides ning kobestades jätke alati sobivasse kohta alles mõni noor ööliil. Täiesti ebasobivasse kohta tärgranud, kuid ilus ja tugev taim kaevake välja ning istutage sinna kuhu vaja.

Erilist hoolt ööliil ei vaja, piisab, kui suuremate taimede vahel on veidi valgust. Põuaajal tuleks taimet meki ka kasta.

Töökale aednikule võib soovitada taimede ettekasvatamist. Külvake ööliile seemned varasuvel (juunis) paljunduspeenrale, hoolitsege taimekeste eest kogu suvi ning istutage nad varasügisel lõplikule kasvukohale. Taimed rõõmustavad teid öitega järgmisel suvel.

Olemaks kindel, et ööliilled teie aias kunagi päris otsa ei saaks, korjake igal aastal veidi seemneid. Kui ühel varasuvel märkate, et ku-

sagilt ühtki öölille ei piilu, külvake sahtlis olnud seemned mulda ning juba järgmisel aastal on pilt sootuks parem.

Kui te aga seemnete korjamiseks liiga laisk olete, jätke äraõitsenud ööliilivarred peenrale täieliku kuitvamiseni. Siis saab taim oma seemneid levitada looduse poolt ette nähtud viisil.

Kahjuks on enamasti keegi ööliille lehti veidi närinud ja veidi pleekinud tooniga öitel madistavad liblikad, mardikad ning kõiksugu mumlased. Putukad armastavad tõesti öölille väga, nii nagu ka kogu tema suguseltsi – harilik ööliil kuulub nimelt ristõieliste hulka.

Just sellepärast hoidke teda eemal kapsastest-kaalidest, sest neil on samasugused haigused ja kahjurid. Nagu kapsaid, armastavad ka öölille lehti maakirbud, öite ning viljadega maiustavad naeri-hiilamardikad ning ega lehetäid ja teodki öölillest ära ütle.

Nektaritoidulised putukad on aga öölille sõbrad, neid kostitab ta öietolmu ning nektariga. Nagu paljud ristõielised, on ka ööliil hea meetaim. Siiski jääb suur osa nektarist mesilastele kättesaamatuks, sest öieputk on liiga pikk. Ööliil hoiab end tõeliselt liblikatele, eriti õhtuhämaruses lendavatele surudele. Nende imemissuised on piisavalt pikad, et pikast öieputkest nektar kätte saada.